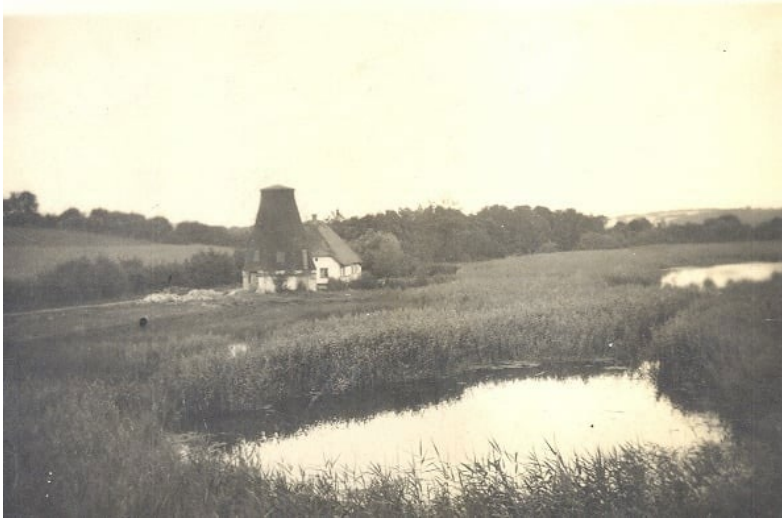

Oldenor Mølles historie

Billedet viser Oldenor Mølle, der ved hjælp af en snegl-pumpe trak vandet op fra det lavereliggende vandspejl i Oldenor Sø op gennem dæmningen og ud i Oldenor vig. Ud over den med vind drevne pumpe, var der til omkring 1922 - 23, installeret en dampmaskine, der drev en stempel-pumpe, og som kunne hæve vandet betydeligt højere end vindmøllen. Den blev erstattet af en svensk glødehovedmotor med petroleum som brændstof. Det har været noget nemmere end de store stenkul til

dampmaskinen, der først skulle slås i stykker med en stor hammer. Senere blev den så igen afløst af en elmotor.

Oldenor sø var dengang et interessent-selskab, og møllen og afvandingen blev på den tid passet af Hans Dall (1856-1952) og hans kone Ann født Jørgensen (1856-1941) som ses til højre på billedet i færd med at vande deres køer i "kanalen", tilløbet til møllen.

Lønnen indebar ikke mange kontanter på den tid, men der var fribolig og græsnings-areal, der kunne føde et par køer, samt nogle kalve og får. Desuden havde man et par svin til opdræt. Høns og ikke mindst ænder havde særdeles gode forhold.

Ann og Hans Dall rejste fra møllen i 1928, og flyttede op til datteren, Ramsdam 1.

De blev efterfulgt af Grethe og Jørgen Grau (senere Møllegade 53) indtil 1933. Herefter forfald møllen, den blev fjernet og i nogle år erstattet af en vindrose, men allerede inden krigen var også den væk. I 1935 opkøbte rutebilejer M.G. Hermansen, SITOS arealerne af lodsejerne og han anvendte Oldenor til jagt. 1940 blev arealet købt af Peter Diederichsen, som fik al jorden drænet og indlagt elektricitet til en ny pumpe. Hermed kunne jorden anvendes til kornavl. Jordbundens sætninger i den udtørrede sø fortsatte med at skabe stadig større problemer. Drænrørene kom snart til syne i overfladen, hvor de blev ødelagt under markarbejdet og ophørte med at være effektive. Markerne blev atter fugtige, og i 1980'erne måtte dyrkningen af korn opgives. Tilbage lå jord med ringe landbrugsmæssig værdi, en slidt vandpumpe, der årligt lænsede 1,5 mio. kubikmeter ferskvand ud i havet, og et hastigt voksende lokalsamfund i Nordborg med den ekspansive Danfoss-virksomhed i centrum. Et lokalsamfund, der havde problemer med sit grundvand. Husholdninger og industri (primært Danfoss) brugte så store mængder ferskvand, at der var risiko for indtrængning af saltvand i de slunkne reservoirer af drikkevand under hele Nordals. Hvis det første skete, ville man stå med et dyrt problem. Nordborg kommune, Sønderjyllands amt og Skov- og Naturstyrelsen gik derfor i samarbejde om et projekt for området. En større sø ville bidrage positivt til at fylde grundvandsmagasinerne op, så saltvandet kunne holdes ude.

Den nye naturforvaltningslov fra 1989 kom som sendt fra himlen, fordi den rummede de nødvendige økonomiske midler, når bare man kaldte projektet for naturgenopretning. Her var penge til forundersøgelser, arealkøb, anlægsarbejder, informationstavler og naturovervågning, så vedtagelsen af Oldenor-projektet gik glat igennem hos både lodsejere, kommune og amt.

I løbet af 1993 fældet træer, ryddet buske, bygget stemmeværk, nedrevet et gammelt hus og anlagt stier og en P-plads, så alt var klart, da pumpen blev slukket for sidste gang i september 1993. Den officielle indvielse

fandt sted 14. oktober, hvor miljøminister Svend Auken (S), amtsborgmester Kresten Philipsen (V) og Nordborgs borgmester Jens Møller Andersen stod for begivenheden OldenorJordbundens sætninger i den udtørrede sø fortsatte med at skabe stadig større problemer. Drænrørene kom snart til syne i overfladen, hvor de blev ødelagt under markarbejdet og ophørte med at være effektive. Markerne blev atter fugtige, og i 1980'erne måtte dyrkningen af korn opgives. Tilbage lå jord med ringe landbrugsmæssig værdi. Den nye naturforvaltningslov fra 1989 kom som sendt fra himlen, fordi den rummede de nødvendige økonomiske midler, når bare man kaldte projektet for naturgenopretning. Her var penge til forundersøgelser, arealkøb, anlægsarbejder, informationstavler og naturovervågning, så vedtagelsen af Oldenor-projektet gik glat igennem hos både lodsejere, kommune og amt.

I løbet af 1993 fældet træer, ryddet buske, bygget stemmeværk, nedrevet et gammelt hus og anlagt stier og en P-plads, så alt var klart, da pumpen blev slukket for sidste gang i september 1993. Den officielle indvielse fandt sted 14. oktober, hvor miljøminister Svend Auken (S), amtsborgmester Kresten Philipsen (V) og Nordborgs borgmester Jens Møller Andersen stod for begivenheden

